

Tämä on rinnakkaistallenne alkuperäisestä artikkelista /
This is a self-archived version of the original article.

Version: Publisher's version

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä: /

To cite this article please use the original version:

Vahtila, O. (2023). Ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttää ”suosi suomalaista” -ajattelua. *Käytännön maamies*, (4), 11.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttää ”suosi suomalaista” -ajattelua

Ilmastonmuutoksen olemassaolosta on kiistelty ainakin 10 vuotta. Tilastotiedon valossa faktaa on, että 1800-luvun puoliväliin verrattuna Suomen keskilämpötila on kohonnut yli kaksi astetta, joka on noin kaksi kertaa enemmän kuin mitä maapallon keskilämpötila on noussut tänä aikana. 30 vuoden tarkastelujaksoilla, vuosien 1991–2020 keskilämpötila oli 0,6 astetta korkeampi kuin vuosien 1981–2010 keskilämpötila. Vuosien 1961–1990 jaksoon verrattaessa keskilämpötila on noussut noin 1,3 astetta.

Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (IPCC) tuottamissa raporteissa kuvataan ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Kiistatonta lienee, että ilmastonmuutos johtuu ihmisen toiminnasta, ja että ihmisen ja ekosysteemin haavoittuvuus ovat toisistaan riippuvaisia. Myös ilmastonmuutoksen ja luontokadon välillä nähdään kiinteä yhteys. Ilmastonmuutos kiihdyttää luontokatoa ja luontokato voimistaa ilmastonmuutosta. Luontokadon todetaan pitkällä aikavälillä vaarantavan talouden ja hyvinvoinnin perustaa.

Olemme siirtyneet aikaan, jolloin ei enää pohdita ilmastonmuutokseen varautumista vaan etsitään ratkaisuja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Ilmatieteen laitoksen sään ja ilmastonmuutoksen vaikutustutkimuksen yksikön johtaja **Hilppa Gregowin** mukaan ilmasto muuttuu kiihtyvässä määrin ja se mitä meillä on nyt, muuttuu radikaalisti. Euroopassa kasvillisuusvyöhykkeet siirtyvät kohti pohjoista. Metsien osalta merkittävimpiä muutoksia on kuusen kaikkoaminen eteläisestä Suomesta sekä tuholaiten ja tautien määrän merkittävä kasvu. Kuivuus, helteet ja rankkasateet voivat aiheuttaa katovuosia. Haasteiden kamppailmiseksi maatalous tarvitsee kriisivalmiutta ja uusia teknologisia ratkaisuja, sanoo Hilppa Gregow.

Ilmastonmuutokseen sopeutumista käsittelevässä valtioneuvoston selonteossa nähdään tärkeänä maataloustuotannon monipuolistaminen sekä maatalouden kannattavuuden ja jatkuvuuden turvaaminen. Merkittävänä asioina mainitaan peltomaan kasvukunnon ja vesitalouden parantaminen, hiilensidonta sekä eläintauti-, kasvintuho- ja elintarviketurvallisuusriskien hallinta. Myös viljelykasvien geneettisen monimuotoisuuden

edistämistä, kasvinjalostuksen kehittämistä ja tuotantontekijöiden saatavuuden turvaamista korostetaan.

Varautuminen on tärkeää äkillisten sääolojen muutosten ja globaalien ruoantuotantohäiriöiden varalta. Korkeat lämpötilat muiden sään ääri-ilmiöiden ohella ovat huomioon otettavia riskejä eläinten hyvinvoinnille. Maatalouden kannattavuuden ja jatkuvuuden varmistaminen sekä viljelijöiden jaksamisen turvaaminen ja työn arvostuksen lisääminen nähdään tärkeinä keinoina maatalouden muutosjoustavuuden kannalta.

Kansallisessa riskiarviossa on tunnistettu riskejä, joilla on laajaa kansallista merkitystä ja arvioitu niiden vaikutusta yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin. Ilmastonmuutokseen liittyvien riskien arvioidaan kohdittuvan ekosysteemeille, ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille, elinkeinoille sekä kriittiselle infrastruktuurille. Sään ääri-ilmiöiden seurauksena syntyy muun muassa myrskyjä, tulvia ja äärimmäistä kuivuutta.

Niiden myötä syntyy häiriötilanteita kuten sähkökatkoja, ongelmia vedenhankinnassa, eroosiota ja sadonmenetyksiä. Ilmastonmuutoksen arvioidaan koettelevan terveydenhuollon toimintavarmuutta, kun esimerkiksi helleaallot voivat ruuhkauttaa terveydenhuollon. Yhtenä suurena riskinä pidetään pitkäaikaisten kuivien jaksojen aiheuttamia laajoja metsäpaloja. Palot aiheuttavat taloudellisten menetyksien lisäksi terveyshaittoja ja sitovat runsaasti pelastustoimen resursseja. Sammutustyöt saattavat vaatia jopa kansainvälisen avun tarvetta.

Ilmatoriskit nähdään merkittävänä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla ruokaturvaan vaikuttavina tekijöinä. Maatalouden paikallinen omavaraisuus nähdäänkin tärkeänä, koska ilmastonmuutoksella saattaa olla maailmanlaajuisia vaikutuksia ruoantuotantoon ja sitä kautta elintarvikkeiden saatavuuteen ja hintoihin. Ukrainan sodan myötä tästä saatiin jo esimakua. Elintarvikkeiden hinnannousu ja saatavuuden heikentyminen voivat Suomessakin johtaa sosiaaliin ongelmiin ja levottomuuksiin, riskiarviossa todetaan.

Faktojen, ennusteiden ja riskianalyyseihin pohjalta näyttää siltä, että laajoja toimia tar-

vitaan, mutta mitä? Kotimaisen huoltovarmuuden turvaaminen edellyttää suosi suomalaista -ajattelua. Ratkaisevassa asemassa ovat kauppa ja kuluttajat, mutta talkoissa tarvitaan koko ruokaketjun panosta. Yrittäjänä meidän tulee tietää ja tunnustaa faktat, jakaa oikeaa tietoa ja esitellä avoimesti arvokasta työtämme ja toimintaympäristöämme. Pellon- ja metsänomistajina voimme tehdä osamme hiilen sidonnassa, luontokadon pysäyttämässä sekä luonnon monimuotoisuuden lisäämisessä.

Mustialan opetus- ja tutkimustilalla ilmastonmuutoksen hillintä on yksi tuotannon suunnittelun näkökulma. Kehitettävää riittää, mutta käytännössä se toteutuu luomutuotannon ohella monipuolisena viljelykiertona, monilajisina nurmina, viljojen ja palkokasvien seosviljelynä sekä systemaattisena aluskasvien viljelynä. Peltojen vesitalouden parantamiseen on panostettu ja tavoitteena on pitää mahdollisimman suuri osa pelloista ympärivuotisesti kasvipeitteisenä. Ensi kesänä Mustialassa on monenlaisia seos- ja maatiaisviljoihin, kierrätyslannoitteisiin ja monilajisiin nurmiin liittyviä kokeiluja. Niitä esitellään Pellonpiennarpäivässä 11.8. klo 10–14. Tervetuloa! □

OUTI VAHTILA, AGROLOGI (YAMK),
KEHITTÄMISPÄÄLLIKKÖ HÄMEEN
AMMATTIKORKEAKOULUN BIOTALOUS-
OSAAMISEN YKSIKÖSSÄ MUSTIALASSA
outi.vahtila@hamk.fi

